

ชื่อผลงาน “ผ้าไหมมัดหมี่”

“อยากให้คนรุ่นหลังสนใจเรื่องการทอผ้าไหมมัดหมี่ เพราะไม่อยากให้งานสาบสูญ เพื่อให้อยู่คู่คนไทยตลอดไป”

นายธีรวัฒน์ ทองประศาสน์

(อายุ 38 ปี)

ประเภทงานศิลปหัตถกรรม : เครื่องทอ

(ผ้าไหมมัดหมี่)

ที่อยู่ : 344 หมู่ 3 ต. แจ้สภูมิ อ. ชนบท จ. พะเยา 40180

โทรศัพท์ : 094-290-2186

Jan-FF

“ผ้าไหมมัดหมี่” งานทอผ้าที่มีการสร้างลวดลายก่อนที่จะทำการย้อมสี ที่มีกระบวนการทำด้วยการนำเชือกมามัดด้วยหรือเส้นไหมตามลวดลายที่ออกแบบไว้ การมัดและย้อมลายจะมีการทำทั้งเส้นยืนและเส้นพุ่ง สร้างจุดเด่นบนผืนผ้า สร้างลวดลายที่ละเอียดแตกต่างจากท้องถิ่นอื่นอย่างเห็นได้ชัด

ธีรวัฒน์ ทองประศาสน์ ได้รับรู้มาโดยตลอดว่า ครูประนอมผู้เป็นแม่ จะไม่มีวันทิ้งการทำผ้าไหมนี้โดยเด็ดขาด เพราะเห็นแม่ทอผ้ามาตั้งแต่เด็ก จึงได้ซึมซับและผูกพันกับงานผ้าทอโดยไม่รู้ตัว

“ผมเห็นคุณแม่ทอผ้ามาตั้งแต่เด็ก จนรู้ว่าผ้าไหมมัดหมี่เป็นงานที่คุณแม่รัก จึงได้เรียนรู้เทคนิคการมัด และการย้อมสี โดยมีคุณแม่เป็นครูผู้ถ่ายทอดวิชาและให้คำแนะนำ ผมจึงตั้งใจพร้อมรับช่วงต่อ

ลำดับการสืบทอดงานหัตถศิลป์

รุ่นที่ 1 : นางประนอม ทองประศาสน์ (คุณแม่)
(ครูช่างศิลปหัตถกรรม 2555)

นายธีรวัฒน์ ทองประศาสน์ (ลูกชาย)

ผ้าไหมมัดหมี่

การคัน(กรอ)หมี่

การย้อมสีไหม

การย้อมสี

ผ้าไหมมัดหมี่
ลายซ้อชัยพฤกษ์, ลายซ้อใบเฟิร์น,
ลายขุมทรัพย์บ้านเฮา และลายประดู่

งานผ้าที่คุณแม่รักซึ่งเป็นกิจการของครอบครัว ทุกวันนี้
ผมยังคงยึดวิธีการทำผ้าไหมมัดหมี่ ตามกรรมวิธีและ
อนุรักษ์ลวดลายดั้งเดิม อาทิ ลายซ้อชัยพฤกษ์ ลายซ้อ
ใบเฟิร์น ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ลายเฉพาะกลุ่ม (กลุ่มทอ
ผ้าไหมบ้านหนองกองแก้ว) เอาไว้อย่างเหนียวแน่น
จากคำพูดของคุณแม่ที่พูดให้ฟังเสมอว่า "จะไม่มีวัน
ทิ้งการทำผ้าไหมนี้โดยเด็ดขาด" เป็นแรงบันดาลใจ
สำคัญว่าหากเราไม่เป็นคนสืบทอดแล้วใครเล่าจะหัน
มาเห็นคุณค่างานที่แม่รัก"

ในอดีตการทอผ้าไหมนิยมย้อมด้วยสีเข้ม เช่น
สีแดงมะขาม สีกรมท่า สีน้ำตาล เป็นต้น เมื่อนำมาใส่
แล้วจะดูภูมิฐานและดูมีอายุมากขึ้น ซึ่งผมจึงมีการ
พัฒนาสีผ้าให้อ่อนลง เพื่อให้ง่ายต่อการสวมใส่กับ
ทุกเพศทุกวัย เช่น สีฟ้า สีชมพู สีเหลือง เป็นต้น นอกจากนี้
นี้ได้มีการพัฒนาลวดลายให้แปลกตาเหมาะกับ
ยุคสมัย เช่น ลายแห่บุญนั่งไฟ ลายประดู่ รวมถึง
การประยุกต์ "ลายขุมทรัพย์บ้านเฮา" ด้วยการนำลาย
หน้านางแบบใหม่มาผสมผสานบนผืนผ้าแต่ยังคงเชิงผ้า
แบบดั้งเดิมไว้

"ตอนนี้ผมยังคงต้องเรียนรู้ และฝึกฝน เพื่อ
ให้มีความชำนาญมากยิ่งขึ้น เพราะอยากยกระดับให้
คนไทยหันมาใช้ผ้าไทย อยากให้เห็นคุณค่าของผืนผ้า
ที่ช่างฝีมือสร้างสรรค์ออกมาด้วยความตั้งใจ"

ปัจจุบันธีรพัฒน์พยายามเรียนรู้ และฝึกฝน
ทักษะการทอผ้าไหมมัดหมี่จากคุณแม่ประนอม
อย่างตั้งใจ และเมื่อมีความชำนาญเต็มที่ก็พร้อม
ที่จะถ่ายทอดประสบการณ์และความรู้ให้กับคนที่
สนใจต่อไป

การเลี้ยงไหม

หนอนไหม

การมัดหมี่

การตากมัดหมี่

การเตรียมเส้นไหม

ขั้นตอนดำเนินการ

1. ขั้นตอนการเลี้ยงไหม

การเลี้ยงไหมจะแบ่งออกเป็น 4 ระยะ ได้แก่ การฟักไข่ หนอนไหมวัยอ่อน ใช้ระยะเวลาฟักตัวที่ 9-10 วัน

การเลี้ยงหนอนไหมวัย 1-3 ในขั้นตอนนี้ ผู้เลี้ยงต้องคอยทำความสะอาด รวมถึงต้องดูแลเรื่องการถ่ายเทของอากาศให้ดี

การเลี้ยงหนอนไหมวัย 4 (วัยหนอนเฒ่า) ในตอนนี้หนอนไหมจะกินใบหม่อนปริมาณมาก เพื่อเตรียมตัวเข้าสู่การกลายเป็นรังไหม

การเก็บรังไหมวัย 5 ผู้เลี้ยงจะเก็บหนอนไหมใส่ใน "จ่อ" และทิ้งไว้เป็นเวลา 4-5 วัน จนได้รังไหม แล้วจึงทำการเก็บเกี่ยวรังไหม เพื่อใช้ในการสาวไหมต่อไป

2. ขั้นตอนเตรียมเส้นไหม การเตรียมเส้นไหม จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

การเตรียมเส้นไหมพุ่ง คือ การเลือกสายและทำการวัดความยาวของพันธุ์ไหม เพื่อให้หัวหมี่มีขนาดสั้นกว่าความยาวของพันธุ์ไหม เพราะในขณะที่ทอผ้านั้นจะเกิดแรงดึงของเส้นพุ่ง ส่งผลให้ผ้าเรียบสม่ำเสมอทั้งผืน

เตรียมอุปกรณ์

- เส้นไหม
- สีย้อมไหม
- เครื่องเตรียมเส้นไหม
- เครื่องทอผ้า

การเตรียมไหมเครือ (ไหมเส้นยืน) คือ การนำเอาเส้นไหมที่เตรียมไว้สำหรับเป็นไหมเครือไปค้น (กรอ) ให้ได้ความยาวตามจำนวนผืนตามที่ต้องการ

3. ขั้นตอนการทำลวดลาย (มัดหมี่) คือ การนำเอาเส้นไหมที่ค้นแล้ว ไปใส่ใน "โซงหมี่" เพื่อที่จะทำการมัดด้วยเชือกฟางให้เกิดลวดลายก่อนนำไปย้อมสีตามที่ต้องการ

4. ขั้นตอนการย้อมสี คือ การนำเส้นไหมที่มัดลายไว้แล้วชุบน้ำให้เปียก บิดพอหมาด กระตุกให้เส้นไหมเรียงตัวกันเป็นเส้น แล้วจึงแช่น้ำย้อมสีที่เดือดอยู่ จากนั้นนำไปผึ่งให้แห้งสนิท จะได้เส้นไหมมัดหมี่ตามลวดลายที่ต้องการ

5. การแก้มหมี่ คือ การแก้มเชือกที่มัดหมี่แต่ละลวดออกให้หมดหลังจากการย้อมสีเสร็จสิ้น

6. การทอ คือ การนำเส้นไหมยืน (เส้นที่ซึ่งตามยาวติดกับที่ทอ) และเส้นไหมพุ่ง (เส้นที่ถูกกรอเข้ากระสวย) ทอสลับกันไปมาตลอดความยาวของผืนผ้า

สแกนหาโลเคชั่นผ่าน Application